

JUSTITS MINISTERIET

Dato: 24. maj 2018
Kontor: EMRK Task Forcen
Sagsbeh: Rasmus Kieffer-Kristensen
Sagsnr.: 2018-0035-0034
Dok.: 718264

UDKAST TIL TALE

til brug for besvarelsen af samrådsspørgsmål T
fra Folketingets Udenrigsudvalg den 24. maj 2018

Samrådsspørgsmål T:

"Vil ministeren på baggrund af den såkaldte "Copenhagen Declaration" (http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Forsidebilleder_2018/copenhagen_declaration.pdf) redegøre for, om regeringen har nået sin målsætning om at gøre det lettere at udvise kriminelle udlændinge, og for hvilke konsekvenser erklæringen får for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols muligheder for at gribe ind over for nationale domstoles afgørelser i sager, der vedrører artikel 9 (trodsfrihed), artikel 10 (ytringsfrihed) og artikel 11 (forsamlings-og foreningsfrihed) i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention?"

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Ulla Sandbæk (ALT) og Nikolaj Vilumsen (EL).

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

[Indledning]

Tak for spørgsmålet og invitationen til at tale om København-erklæringen her i Udenrigsudvalget.

EMRK-initiativet har været et vigtigt projekt for regeringen – og ikke mindst for mig som justitsminister.

Derfor er jeg også glad for at få mulighed for i dag at fortælle om resultatet af det arbejde: Den såkaldte København-erklæring, som der henvises til i spørgsmålet.

Det har været regeringens ambition at bruge det danske formandskab for Europarådet til at skabe et mere effektivt, fokuseret og balanceret europæisk menneskeretssystem.

Med København-erklæringen har vi opnået lige præcis det.

Vi har fået vedtaget en ambitiøs og på flere punkter banebrydende reformaftale. Med opbakning fra alle Europarådets 47 lande. En aftale, som sætter

kursen for, hvordan fremtidens europæiske menneskerettighedssystem skal se ud.

Aftalen indeholder en lang række elementer. En central del af aftalen handler om at skabe en bedre balance mellem Strasbourg og vores demokratier. Men aftalen indeholder også mange andre tiltag, bl.a. i forhold til måden at håndtere sagsmængden på og styrke procedurerne for valg af dommere.

[Vejen til København]

Det er ikke et resultat, som er kommet af sig selv. København-erklæringen er kulminationen på en lang og målrettet indsats fra dansk side, som startede helt tilbage i 2016.

Det har krævet en indsats. Det er svært at ændre på store og tunge internationale systemer. Og hvis I havde spurgt mig for et halvt år siden, havde jeg ærligt talt været i tvivl, om det var realistisk at få en aftale.

Det er faktisk ret godt gået, hvis jeg selv skal sige det.

Danmarks holdning er blevet til en holdning i hele Europa.

Målet om et mere effektivt, fokuseret og balance-ret europæisk menneskerettighedssystem er nu ikke længere bare ord i regeringens talepapirer.

Det er overskriften for en omfattende reformaftale – på 67 punkter – som alle Europarådets 47 lande har tilsluttet sig.

Det er jeg selvfølgelig både glad for og stolt over.

Det er godt – ikke kun for Danmark, men for hele Europa og for menneskerettighederne.

[Hovedpunkter]

Jeg vil ikke kaste mig ud i en teknisk gennemgang af samtlige af erklæringens 67 punkter.

Men jeg vil gerne fremhæve nogle hovedpunkter, som er centrale for besvarelsen af samrådsspørgsmålet.

[Om ansvarsfordelingen]

København-erklæringen gør det klart, at ansvaret for at overholde menneskerettighederne ligger hos de enkelte lande. Hos deres regeringer, parlamenter og domstole rundt omkring i Europa.

Menneskerettighedsdomstolen skal ikke være en "fjerde instans", som er overdommer i alle spørgsmål.

Den skal ikke behandle småsager eller afgøre spørgsmål, som landene godt selv kan løse.

Den skal bruges til at løse de store og principielle menneskeretsproblemer, der er i Europa.

Og det skal den have ressourcer og værktøjer til at gøre mere effektivt end i dag.

[Om den dynamiske fortolkning]

En *anden vigtig pointe* i København-erklæringen er, at der er grænser for, hvor langt Menneskerettighedsdomstolen skal gå i sin fortolkning af menneskerettighederne.

Det handler om den såkaldte ”dynamiske fortolkning”.

Menneskerettighederne fortolkes i den virkelighed, vi befinder os i. Vi skal selvfølgelig tage højde for samfundsudviklingen.

Men det er *ikke* Menneskerettighedsdomstolens opgave løbende at udvide menneskerettighederne med en stadig strøm af nye rettigheder.

Menneskerettighedsdomstolen er *ikke* sat i verden for at øge beskyttelsesstandarderne. Og gøre flere og flere spørgsmål til menneskerettigheder.

Nej. Den er sat i verden for at fortolke de regler, vi er blevet enige om.

Vi skal huske – og nu citerer jeg en tidligere dansk højesteretsdommer¹ – at ingen ret kommer uden en pris. Hvad der gøres til en menneskerettighed for den enkelte, har altså også en pligt eller tåleside for andre og for fællesskabet.

¹ Fhv. højesteretspræsident Børge Dahl i Juristen nr. 5 fra 2017.

I Danmark har vi altid haft den holdning, at grundlæggende samfundsmæssige afvejningsspørgsmål skal besvares demokratisk. Af vores folkevalgte politikere. Det skal de af den simple grund, at der er tale om politiske spørgsmål.

Den holdning har vi nu fået opbakning til på europæisk niveau.

København-erklæringen gør det klart, at Menneskerettighedsdomstolen skal fortolke menneskerettighederne inden for den ramme, som følger af traktatens ordlyd og formål. Og at den skal gøre det på en afbalanceret og forsigtig måde.

Med andre ord: Vi skal have en fod på bremsen. Domstolen skal ikke bare fare derudaf og træffe afgørelser, som reelt er politiske.

Samtidig skal vi også have "en hånd på rattet". Vi skal være med til at præge den retning, menneskerettighederne udvikler sig i.

Menneskerettighederne er ikke faldet ned fra himlen. De er skabt af os selv.

Derfor skal vi også have lov til at have holdninger til dem. Og vi skal kunne komme på banen, hvis vi mener, at de er på vej i en skæv retning.

Det duer ikke, hvis ikke vi kan genkende os selv i menneskerettighederne. Så kan de ikke overleve på den lange bane.

Menneskerettighederne skal være bedre forankret i vores europæiske demokratier.

[Om behovet for politisk spillerum]

Et tilknyttet spørgsmål handler om det, vi kalder det "politiske spillerum".

Hvor langt skal Menneskerettighedsdomstolen gå?
Hvor meget skal den blande sig i enkeltsager?
Hvor går grænsen?

[Absolutte og relative menneskerettigheder]

Her er det vigtigt at forstå, at der grundlæggende er to typer menneskerettigheder.

Der er menneskerettigheder, som er absolutte. De kan ikke gradbøjes. Her er der ikke noget spillerum. Det gælder f.eks. retten til ikke at blive tortureret eller slået ihjel.

Men der er også menneskerettigheder, som selv om de er vigtige, ikke er absolutte.

Det gælder bl.a. de bestemmelser, som er indeholdt i EMRK artikel 8-11.

Retten til privat- og familieliv.

Retten til religionsfrihed.

Retten til ytringsfrihed.

Og retten til forenings- og forsamlingsfrihed.

Det er grundlæggende rettigheder i et demokrati.

Men de er ikke undtagelsesfrie. De skal nødvendigvis afvejes. Over for hinanden. Og over for andre væsentlige samfundshensyn.

Hvis en journalist sniger sig ind i en privat have og tager billeder af en kendt person, er det ikke kun journalistens ytringsfrihed, der er på spil. Det er også det kendte persons ret til respekt for sit privatliv.

Der skal foretages en afvejning.

Ved udvisning af kriminelle udlændinge, er det ikke kun den kriminelles familieliv, som er på spil. Det også hensynet til alle os andre. Til at vi kan have et trygt og sikkert samfund.

Der skal foretages en afvejning.

[Politisk opgave]

Den afvejning af grundlæggende samfundsmæssige behov er og bliver først og fremmest en politisk opgave.

Som politikere skal vi selvfølgelig holde os inden for de hegnspæle, som menneskerettighederne sætter op.

Men der skal også være et spillerum.

Tager vi f.eks. spørgsmålet om, hvornår kriminelle udlændinge skal udvises. Så bør det først og fremmest fastlægges i Danmark. Af de folkevalgte politikere. Ikke af dommere i Strasbourg.

Det understreger København-erklæringen.

København-erklæringen slår fast, at hvis de nationale beslutningstagere har foretaget en fornuftig afvejning af de menneskeretlige hensyn, der er på spil, så skal Menneskerettighedsdomstolen som udgangspunkt ikke blande sig.

Har den danske højesteret sagt ok til udvisning af en kriminel – og baseret sin vurdering på praksis fra Menneskerettighedsdomstolen – så behøver vi ikke en ”second opinion” fra Strasbourg.

[Har vi solgt ud?]

Betyder det så, at vi har solgt ud? Har vi givet køb på beskyttelsen af menneskerettighederne?

Det er jo lidt det, der lægges op til i samrådsspørgsmålet.

Til det vil mit svar være nej. Jeg mener ikke, at vi har solgt ud. Jeg mener tværtimod, at vi har gjort det eneste rigtige. Og det er at sikre en fornuftig balance.

En balance mellem behovet for – *på den ene side* – at have nogle internationale minimumsregler på menneskeretsområdet og – *på den anden side* – at sikre, at vi som demokrati har indflydelse på, hvordan vores samfund er indrettet.

Har vi indskrænket Menneskerettighedsdomstolens indflydelse?

Ja, det vil nogen nok sige.

Men det er på en fornuftig måde. Og i en retning, som Menneskerettighedsdomstolen på mange måder selv har bevæget sig i de senere år.

Det er vigtigt at gøre klart, at det, vi siger i København-erklæringen, ikke er ensbetydende med, at Menneskerettighedsdomstolen ikke længere skal tjekke, om tingene foregår ordentligt.

Selvfølgelig skal den det.

Men kontrollen skal altså kun gå så langt, at Menneskerettighedsdomstolen skal være tryk ved, at tingene er foregået rimeligt fornuftigt. At der reelt er foretaget en afvejning af de menneskeretlige hensyn, der er på spil. Og at resultatet ikke er helt skævt.

Er de ting opfyldt, så behøver vi ikke en "second opinion" fra Strasbourg.

Omvendt. Er der noget at komme efter. Er tingene ikke foregået på ansvarlig vis, så skal Menneskerettighedsdomstolen selvfølgelig slå til. Og her er der nogle lande, som Menneskerettighedsdomstolen nok vil være mere på vagt overfor end andre.

Og det skal den gøre hurtigere og mere effektivt, end den gør i dag. Det er også en del af København-erklæringen. Det gælder blandt andet i forhold til de lande i Europa, som åbenlyst ikke respekterer ytringsfriheden.

[Betydning for udvisningsområdet]

Så spørges der specifikt til udvisning. Er vi kommet i mål dér?

Ja, det vil jeg sige, at vi er.

Netop på udvisningsområdet, er der grund til at tro, at København-erklæringen vil få en mærkbar virkning.

Som redegjort for i besvarelsen af de spørgsmål, der er stillet op til samrådet – så lægger København-erklæringen sig på udvisningsområdet i forlængelse af flere nye afgørelser fra Menneskerettighedsdomstolen, som går i retning af at give mere ”spillerum” til landene.

Der er altså allerede en bevægelse i den rigtige retning. Nogle vil nok mene, at det kunne have en sammenhæng med, at vi fra dansk side har sat fokus på netop den problemstilling.

Det skal jeg ikke udtale mig om, men jeg kan sige så meget, at det er en udvikling, vi allerede har taget bestik af.

Vi har nemlig skærpet de danske udvisningsregler gennem en lovændring, som blev vedtaget så sent som for to uger siden (den 8. maj 2018).

Den sikrer, at det øgede råderum, som vi nu ser, bliver udnyttet fuldt ud.

København-erklæringen vil skubbe yderligere i samme retning.

Derfor er det også min klare forventning, at vi med København-erklæringen – sammenholdt med den skærpelse, vi har gennemført af de danske regler – kommer til at kunne udvise endnu flere kriminelle udlændinge af Danmark.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg ser det som et positivt resultat.

[Det store perspektiv]

Ser vi på det store billede, er det min faste overbevisning, at et mere effektivt, fokuseret og balanceret europæisk menneskeretssystem, som er bedre demokratisk forankret, kun kommer til at styrke beskyttelsen af menneskerettigheder i Europa.

Derfor kan jeg heller ikke acceptere argumentet om, at vi fra dansk side har spillet med på en menneskeretsfjendtlig dagsorden. Og at vi har løbet Putins og Erdogans ærinde.

Det er jeg simpelthen lodret uenig i.

De, der løber Putin og Erdogans ærinde, er dem, der ikke er villige til at diskutere menneskerettighederne og ikke forholder sig til de udfordringer, vi står overfor.

De udgør i mine øjne i mine øjne den største trussel mod menneskerettighederne.

Lad mig i den forbindelse slutte af med et lille citat fra Jonas Christoffersen. Direktør for Institut for Menneskerettigheder. Han har sagt:

Menneskerettighederne må ikke blive en besværgelse, vi bare ukritisk accepterer, uden at forholde os til, om det reelt er det, vi ønsker politisk. For så risikerer vi, at den demokratiske og folkelige forankring af menneskerettighederne går helt af fløjten. Og så har vi for alvor et problem.

Jeg kunne ikke være mere enig.

Derfor er det også så vigtigt, at vi har turde taget diskussionen om menneskerettighederne op. Ikke bare i Danmark, men i hele Europa.

Og at vi nu med København-erklæringen har været med til at udstikke retningen for fremtidens menneskerettigheder i Europa.

Det synes jeg – helt ærligt – godt, at vi kan være stolte over.

Tak.